

Les comarques lleidatanes i el subdesenvolupament del món rural

Un dels indicadors per tal de saber si un país és desenvolupat o subdesenvolupat és l'anàlisi de l'estructura sectorial de la població activa. Uns percentatges molt importants del sector primari (població rural) significa poc creixement econòmic.

El fenomen de concentració urbana i industrial, frustrada el XIX, es realitza amb tota una sèrie de deficiències estructurals els anys 60 d'aquest segle XX. El desenvolupament capitalista espanyol es caracteritza ja des del segle XIX per un desequilibri ben palès. La tesi d'una economia dual, segons la qual Espanya es desenvolupa en dos plans independents: un desenvolupat i l'altre subdesenvolupat, ha quedat eliminada. Espanya té una economia única, caracteritzada per unes zones desenvolupades que trauen el seu profit a partir i malgrat el subdesenvolupament de les altres.

Un cop assenyalada aquesta realitat hem de fer una observació. No es tracta del fet que Catalunya exploti Andalusia, sinó que el capitalisme espanyol ha concentrat l'activitat industrial en uns pocs pols (Barcelona i la seva Àrea Metropolitana n'és un) en aquests anys de revolució industrial (des dels anys seixanta), oblidant el desenvolupament de les zones rurals i deixant-les sense les mides que una política agrària purament capitalista exigeix per a créixer. Així tan explotada ha estat Andalusia per part de Barcelona com les comarques deprimides lleidatanes. El desenvolupament capitalista, en la forma de revolució industrial els anys 60 d'aquest segle, no ha fet més que consagrar un model de desenvolupament que deixa marginada la major part del país pel que fa a possibilitats econòmiques. L'estudi "La Catalunya Pobra" (1), fet en base a pèrdua de població, insuficient creixement industrial, i renda per càpita baixa, ens presenta les Garrigues, la Segarra, l'Alt Urgell, el Pallars Sobirà i la Vall d'Aran (2) com a comarques pobres. Una situació intermèdia de tendència cap a la pobresa és el Pallars Jussà. La Noguera és una comarca no pobra, però amb zones internes de pobresa.

Hem enumerat les comarques lleidatanes tan sols i podem comprovar com de nou comarques, cinc són de probesa, una hi tendeix i una altra té zones internes de pobresa.

L'INICI DEL PROCÉS

Són els anys 50 els moments en què comença l'emigració rural a les terres de Lleida.

Dues són les causes que han provocat l'emigració rural:

- L'existència d'unes condicions de vida molt baixes al camp.
- La manca d'unes possibilitats de vida cultural, i d'altres serveis, tot i ser la situació econòmica pròspera, fan que part del jovent deixi el camp i emigri a les ciutats.

L'emigració que comença els anys 50 ha de situar-se en l'existència d'unes condicions de vi-

da deteriorades. Això encara succeeix avui, i especialment a les comarques pobres (3). Però també és un fet cert avui l'emigració per part de la gent jove de zones amb una riquesa, però amb insuficiència de serveis.

Aquesta emigració ha portat la gent de camp a Barcelona i la seva Àrea i també a d'altres ciutats com és el cas de Lleida.

UNA POLÍTICA

Si fins ara el model adoptat era el de crear aglomeracions humanes i industrials, com és el cas de Barcelona, Bilbao, Madrid, València..., el resultat era un empobriment de la major part de l'Estat espanyol. Aquesta realitat que toca tant de fons a Lleida necessita urgentment d'unes mesures que frenin una política econòmica desafortunada.

Evidentment la solució no és una repoblació. Es tracta de no sortir més gent de les comarques lleidatanes. Això exigeix una política clara, urgent i efectiva. Però, ¿existeix aquesta política? ¿Quina hauria d'ésser?

La ciutat de Lleida i la resta dels pobles lleidatans no entren ni durant el segle XVIII, com ho fa Barcelona, ni durant els segles XIX i XX a formar part de la societat industrial. Deixem ara les raons, però la realitat presenta la "província" de Lleida com la segona "província" espanyola que més aportà el 1971 a la producció neta per agricultura. Qualsevol política econòmica que no consideri això ha de tenir efectes negatius. Car tot temps que passa accentua els problemes.

Tampoc hem d'ésser ingenus i pensar que cal consagrar Lleida com una zona agrícola per sempre més. Les mides encaminades a millorar les condicions de vida al camp, i a establir uns serveis sanitaris, culturals, vies de comunicació, etc., són urgents, però cal mirar més aspectes del futur. Hem de saber que una inversió de capital més elevada a l'agricultura per tal de modernitzar-la i fer una agricultura capitalista, crea més atur i per tant una emigració, si no es preveuen altres sortides. I s'han de crear aquestes sortides. Tan sols la industrialització haurà de fomentar els nous llocs de treball. Una industrialització que, per començar, pot ésser encaminada a indústries lligades amb l'agricultura, com poden ésser les indústries alimentàries.

LA MONCLOA I LA GENERALITAT

És decebent que els pactes de la Moncloa no considerin seriosament la qüestió del camp i de

manera nul·la aquesta qüestió de l'emigració rural, tan important a la història recent de l'Estat espanyol, i totalment viva encara.

Espanya té una riquesa que pot extraure's de l'agricultura i molt important. No oblidem que els actuals latifundis andalusos, on es crien toros, eren aquelles terres que configuraven l'agricultura àrab tan pròspera. O tampoc podem oblidar els "miracles" que uns regadius farien a l'Aragó. El trinomi ordenació del territori en sentit descentralitzat, la millora de les condicions de vida i de treball al camp i un procés d'industrialització són condicions bàsiques pel redreçament del camp, i en concret del camp lleidatà.

És indiferent si la Conselleria d'Agricultura és a Lleida, o bé a Reus. I fins i tot si els Consellers no són de Lleida. El que mai no pot ésser indiferent és allò que sigui aquesta Conselleria: ¿un lloc que dirigirà? ¿O bé un lloc que fomenti els debats públics entre la gent de camp i resolgui els problemes, recollint les inquietuds ja existents ara? Perquè si el Pacte de la Moncloa no és gens concret en la qüestió de les zones rurals, cal que la Generalitat ho sigui. I no val a dir "tot es farà", "el problema del camp és molt complex i primer cal consolidar la democràcia". Cal actuar ara. Cal aconseguir un poders que ho permetin. Cal debatre al Parlament Espanyol el problema del camp.

En ocasió de l'Assemblea de Parlamentaris que va celebrar-se a Lleida l'any passat, tinguérem la possibilitat de parlar amb alguns diputats i senadors. Una primera observació vàrem fer: les respostes, en general, eren molt vagues. "Calia frenar l'emigració, descentralitzar, equiparar les condicions de vida del camp a les de la ciutat..." Era lògic que fossin generalitzacions, perquè encara no hi havia ni Generalitat ni estudis. Ara és urgent l'estudi de les zones de pobresa a Catalunya, tant les rurals com les urbanes.

Ha d'évitar-se no ja un centralisme per part de Barcelona, que creiem que no és a l'ànim de ningú, sinó que hem d'évitar un paternalisme per part de Barcelona. Hem d'ésser els lleidatans els qui decidim el nostre destí, paral·lelament amb la resta de Catalunya i de l'Estat espanyol. Per això la Generalitat haurà d'escollir allò que se li planteja. Els debats populars sempre són una alternativa important i l'única democràtica en tot aquest procés de redreçament de les comarques lleidatanes i de tota Catalunya. • ENRIC VICEDO i RIUS

(1) Vegeu "La Catalunya Pobra" de Miró-Sena-Miralles. "Nova Terra". 1974.

(2) Considerem la comarca del Solsonès com a pertanyent a una àrea diferent i quan parlem de comarques lleidatanes ens referim a les regions VIII i IX de la Divisió Territorial de la Generalitat de Catalunya, sense intentar polemitzar sobre la lleidatinitat o no, ni sobre aquest darrer concepte, del Solsonès.

(3) Molts partits polítics defensen que cal donar al camp les mateixes condicions de vida que hi ha a les ciutats.